

iets te deductieve beschouwing kan worden gesteld is die van de verhouding tussen sociologie en psychologie. De socioloog voert sociale verschijnselen terug op de werking van andere sociale en verder economische, religieuze, fysisch-geografische, biologische en psychologische factoren. (Het is juist de historische factoren hier niet naast te plaatsen, omdat de geschiedenis slechts de tijds-categorie aangeeft en geen specifieke inhoud). Hij kan zijn taak beëindigd achten, als hij deze factoren kan aanwijzen, waarbij hij dan de uitkomsten der hulpwetenschappen als gegeven aanneemt. Wenst men evenwel zo diep mogelijk te boren, dan houdt men naast biologische de psychologische factoren over. Ook de fysisch-geografische omgeving heeft alleen invloed voorzover lichaam en psyche daarop reageren. Men kan wel zeggen, dat uiteindelijk de sociologie grotendeels in de psychologie uitmondt.

Een goede arbeidsverdeling is echter die, waarbij de socioloog niet het terrein der psychologie betreedt, doch zich de resultaten, waartoe de psychologie is gekomen, laat aanreiken. De socioloog heeft al zijn handen vol, als hij de resultaten van de hulpwetenschappen, behalve psychologie ook biologie, economie enz., met elkander in verbinding brengt bij zijn beschouwing van de groep. De uitkomsten van deze beschouwing kunnen dan weer voor andere wetenschappen, zoals economie, taalkunde, psychologie, sociologische verklaringsfactoren vormen. Uiteraard zal bij deze arbeidsverdeling geen enkel bezwaar gemaakt kunnen worden tegen incidentele grensoverschrijdingen, terwijl er bij uitzondering ook wetenschaps-beoefenaren zijn, die zich met deugdelijke kennis toegerust in meer dan één wetenschap thuisgevoelen.

Heeft Oldendorff nu de grens tussen sociologie en psychologie zover overschreden, dat hij tevens psycholoog geworden is of althans als zodanig optreedt? Dit is nog niet het geval. Hij blijft dicht bij huis, in casu bij de sociologie, en hij kan met een simpele grenspas (een „bewijs van socioloog-schap”) volstaan. Leest men evenwel nogeens de drie in de aanvang tezamen genoemde studies achtereen, dan vraagt men zich wel af, of hij zich over enige tijd niet aan grenscorrecties zal gaan bezondigen. Oldendorff zal goed doen in het oog te houden, dat de psychologie voor de sociologie niet meer moet zijn dan (de belangrijkste) hulpwetenschap. Tenzij hij in zijn verdere ontplooiing het wonder volbrengt behalve een bekwaam socioloog een knap psycholoog te worden.

Prof. Dr. S. J. GROENMAN.

Prof. Dr. H. J. Keuning, Regionalisme. Inaugurale rede. J. B. Wolters, Groningen, 1949. 25 blz.

Het uitgangspunt van de rede van de nieuw benoemde hoogleraar voor de sociale en economische geografie in de economische faculteit te Groningen is, dat het regionalisme, zoals het zich o.a. in Nederland in de laatste jaren krachtig heeft doen gelden, in zijn kern een geografisch verschijnsel is. Hij baseert zich hierbij op een omschrijving van Linthorst Homan, luidende, dat het bij het regio-

nalisme in laatste instantie gaat om „het besef van de levensstijl van een aan een bepaalde streek gebonden leefgemeenschap”. Hierop voortredenerend zegt K. dan: „De streek als draagster van een bepaalde levensstijl, waarbij wij dan niet in de allereerste plaats aan de culturele aspecten daarvan moeten denken, doch vooral aan de economische en sociale aspecten, waarin de culturele stromingen voor een belangrijk deel hun basis vinden, vormt een bij uitstek geografisch probleem”.

Ik geloof, dat ik mij niet vergis, wanneer ik meen op te merken, dat de uitwerking door K. van de omschrijving van L. H. een accentverschuiving teweeg brengt, die het begrip „regionalisme” in een enigszins ander vlak brengt, dan waarin L. H. het meende te plaatsen. K. spreekt van „De streek als draagster van een bepaalde levensstijl”, L. H. echter van „een levensstijl van een leefgemeenschap”, d.w.z. van een bepaalde sociale groep, zij het dan een groep, die in een bepaalde streek zijn basis vindt. Ik veronderstel, dat L. H. er ook niet gelukkig mee zal zijn, dat K. het culturele aspect van het regionalisme naar de tweede plaats schuift. Deze auteur sluit zich immers aan bij de definitie van de Groninger socioloog Bouman, die cultuur definieert als „de levensstijl van een gemeenschap” (zie Linthorst Homan, Drenthe, historisch en cultureel, 1949), zodat hij in zijn omschrijving wel degelijk het culturele voorop wil stellen. Kort en goed, de inpassing van het regionalisme in het kader van de geografie, zoals K. die opvat, heeft iets geforceerds. Het regionalisme is een algemeen sociologisch probleem, dat voor een goed begrip zeker een grondige kennis eist van de relatie van de betreffende sociale groep met de woonruimte, waarin ze zich heeft ontwikkeld en de bestaanswijze („genre de vie”), welke met deze relatie samenhangt, doch dat binnen het kader van de aan de Franse „geographie humaine” ontleende beschouwingwijze van de Utrechtse geografische school allerminst volledig kan worden opgelost. Het ontstaan van regionale verscheidenheid kan langs deze weg — althans ten dele — begrijpelijk worden gemaakt, niet echter de reactie van de groep zelf op deze verscheidenheid. En juist deze reactie is het merkwaardige en m.i. essentiële probleem in hetgeen men thans onder regionalisme verstaat; terwijl de regionale verscheidenheid onder invloed van het moderne verkeer meer en meer wordt afgevlakt, wordt men zich juist thans van deze verscheidenheid bewust en maakt men zich op de eigenheid te versterken en te verdedigen.

Natuurlijk heeft K. het volste recht om de invloed van een bepaalde groep van factoren op de ontwikkeling van het regionalisme na te gaan en men kan het zelfs geheel met hem eens zijn, dat aan deze invloed tot nu toe veel te weinig aandacht is besteed. Door echter het verschijnsel als geheel feitelijk in het geografisch dwangbuis te stoppen schiet hij zijn doel voorbij. Hij had zich in dit opzicht kunnen spiegelen aan de door hem zelf uitvoerig geciteerde Engelse geograaf Dickinson (City, region and regionalism), die uitdrukkelijk erkent, dat dit vraagstuk zich niet in het nauwe geografische hokje laat drukken en opmerkt: „But it would be futile and sheer frustration to circumscribe study in this field, as in so many other problems of contemporary society, by arbitrarily fixed limits of particular disciplines. What matters is the problem”.

Het is m.i. niet alleen onjuist, maar ook jammer, dat K. op deze wijze heeft gemeend de keuze van zijn onderwerp voor zijn geografisch geweten te moeten rechtvaardigen. Het gevolg zal, dunkt me, zijn, dat vele „regionalisten” zich door de eerste bladzijden van zijn geschrift afgeschrikt zullen voelen en — tot hun schade — zullen vergeten de rest van het betoog, waar het feitelijk op aan komt, te lezen. Want al spreekt K. dus m.i. niet over het regionalisme en zelfs niet over de kern van het regionalisme, wat hij over het regionalisme heeft te vertellen is uitermate belangrijk en interessant en zou de regionalisten in vele opzichten tot nadenken moeten stemmen.

Als al het werk van Keuning geeft deze rede blijk van zijn grote kennis en belesenheid en zijn liefde voor het concrete regionale onderzoek. De conclusie, dat het regionalisme er wel bij zou varen, wanneer het in sterkere mate zijn fundament in de uitkomsten van dergelijke onderzoeken zocht, kan men, dunkt me, geheel onderschrijven, al zal men zich bij dit onderzoek los dienen te maken van de methodologische beperkingen, die Keuning zich zelf, ten onrechte, oplegde.

E. W. HOFSTEE.

Dr-Ing K. W. Hennig, Betriebswirtschaftliche Organisationslehre, 2e druk, Springer Verlag Berlin-Göttingen-Heidelberg, 1948, 159 blz., 64 afb..

In vergelijking met de in 1934 verschenen eerste druk, vallen enige wijzigingen op te merken, welke o.i. aan de overzichtelijkheid van het betoog ten goede zijn gekomen. Weggevalen is b.v. het grootste deel van de uitvoerige kostenanalyse. In de onderhavige druk wordt hiervan nog maar een zeer klein deel teruggevonden, nl. bij het onderzoek naar de keuze tussen de mogelijke methoden van uitvoering als grondslag voor de vaststelling van de doelmatigste wijze van uitvoering. Door dit kappen van een niet direct relevant onderwerp, is de stof van het werkje nu beperkt tot het organisatievraagstuk zelve.

Na een korte uiteenzetting omtrent hetgeen schrijver onder bedrijf verstaat, waarbij hij laat uitkomen dat zowel private als overheids-huishoudingen hieronder worden begrepen, wordt direct overgegaan tot uitwerking van de gestelde taak. Deze luidt: het opbouwen van een algemene bedrijfseconomische organisatieleer. Dienovereenkomstig is in de titel van de tweede druk het woord „inleiding”, dat daarin bij de eerste druk werd aangetroffen, weggevalen.

Bij de uitwerking van de gestelde taak, houdt het eerste deel van het werkje zich bezig met de arbeidsstructuur. Begonnen wordt met een analyse van de functieverdeling. Achtereenvolgens worden 10 gezichtspunten behandeld, waarnaar de bedrijfsactiviteiten tot functies kunnen worden gegroepeerd. Een bespreking van de fasen welke in de leidende arbeid kunnen worden onderscheiden — nl. constitueren, dirigeren en corrigeren — wordt hierbij, als een belangrijk ordeningsgezichtspunt, node gemist.

Aansluitend volgt een bespreking van de arbeidsverdeling. Deze omvat de maatregelen welke het vervullen van de functies door de personeelsleden mogelijk maken. Hierbij blijft de vraag onbeant-